

Zachránili mi život

Keď vám praskne v mozgu aneurizma, vaše šance na prežitie závisia už len od rýchlosti zákroku a od toho, či sa dostanete k špičkovým odborníkom. Petrin manžel mal šťastie.

TEXT Adriana Fábryová
FOTO Martin Domok

Doktor Vulev je superstar. Týmito slovami ma privítal sympatický päťdesiatnik hovoriaci po anglicky. „On a jeho kolegovia mi zachránili život. Som im za to nesmierne vďačný. Nechám však hovoriť manželku, lebo z toho osudného dňa si veľa nepamätám,“ vysvetľuje svetobežník, pôvodcom Nemec, ktorý momentálne žije na Slovensku, ale pracovne je doma v celej Európe i v Spojených štátoch.

V jednej nemocnici k vám prístupujú, ako keby ste mali len horúčku, a neskôr vám oznámia, že zomriete. V druhej spravia všetko pre to, aby vás zachránili.

Osudný december

Od udalosti, ktorá poznačila rodinu, ubehlo čosi vyše dvoch mesiacov. „Chystala som sa so synčekom za mamou a sestrou do Nitry. Manžel ostal v Bratislave, veď čo by už robil pri takých ženských veciach, ako je pečenie vianočného pečiva,“ spomína Petra. Pri rozhovore nám asistuje poldruharočný Daniel. Usmievavé a živé chlapča zatiaľ síce ešte len džavoce, ale už rozumie – po slovensky, po nemecky aj po anglicky. „Bolo asi deväť hodín ráno. Už som sa blížila k Nitre, keď mi muž zavolať. Vraj sa cíti veľmi zle. Z tónu jeho hlasu som hneď vedela, že niečo nie je v poriadku.“ Petra neváhala a okamžite otočila auto späť do Bratislavy. „Rozhodla som sa najprv telefonovať priateľom, lebo cesta domov trvala aspoň trištvrte hodiny. Nezdvíhali, tak som volala záchranku. Na dispečingu si vypýtali manželovo číslo a vysvetlili mi, že ak je pacient pri vedomí, zavolajú najprv jemu. V takej situácii má každý človek strach z nemocnice a svoje zohrala aj mužská tvrdohlavosť. Manžel im do telefónu povedal, že mu nič nie je a ide len o prechodnú slabosť.“

Do Viedne nestihli

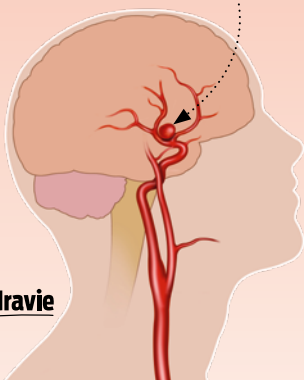
Keď sa vrátila domov, čakal na chodbe. „Bol bledý a vracal. Snažila som sa zistiť, čo sa stalo. Vtedy si však nič nepamätal, až po čase sa mu začali vynárať útržky spomienok. Vraj si sadol za stôl a zrazu pocítil, akoby mu za pravým uchom niečo prasklo a tieklo. Nebolelo ho to, počul len nejasný šum a cítil tlak. Postavil sa a pravdepodobne odpadol. Keď sa prebral, zatelefonoval mi,“ hovorí Petra. Záchranku volala ešte dva razy.

„Zakaždým si manžela vypýtali k telefónu a on ich presvedčil, že všetko je v poriadku. Chceli pomôcť, ale keďže bol pri vedomí, bez jeho súhlasu to nešlo. Bola som zúfalá, lebo situáciu zľahčoval. Potom ho začala veľmi bolieť hlava, cítil sa unavené a ľahol si. Napokon súhlasil s prevozom do nemocnice. Chcel však ísť do Viedne, lebo ako cudzinec mal obavy, že u nás sa nedorozumie. S malým dieťaťom by

Čo je mozgová aneuryzma?

Oslabenie cievnej steny v mozgu má za následok jej vykľutenie. Vypuklina, teda aneuryzma, sa zväčšuje. Čím väčší priemer má cieva v oslabenom úseku v porovnaní so zdravým úsekom, tým na ňu pôsobí väčší tlak. Zvyšuje sa riziko ruptúry – prasknutia vydutiny. Zväčša to súvisí s vysokým tlakom, fyzickou námahou, s úrazom, so športom, s tlakom na stolicu či pri pôrode. Ak sa cievna vydutina už roztrhne, napriek úsiliu lekárov a ich súboju s časom sa dá zachrániť len časť pacientov, aj to zväčša s trvalými následkami. Najbezpečnejšie je vydutinu precízne ošetriť skôr, než praskne, musí sa však najskôr odhaliť.

Vydutina v mozgu môže kedykoľvek prasknúť.

Zdravie

Položila som na neho ruku a šepla: ‚Ahoj, láska.‘ On zrazu otvoril oči a povedal: ‚Ahoj, zlato.‘

to išlo veľmi ťažko, preto som požiadala o pomoc manželovho staršieho syna. Raffael prišiel hneď, ako mohol, ale bola už asi jedna hodina popoludní. Cestou k autu však manžel začal byť dezorientovaný. Hovoril od vecí, strácal orientáciu a pamäť. Bolo nám jasné, že musíme utekať na najbližšiu pohotovosť.“

Vyplňte papiere!

Na pohotovosti v istej bratislavskej nemocnici zažila vystresovaná Petra ďalší šok: „Zamestnanec na príjme mi prikázal vyplniť papiere. Hovorím mu – prepáčte, ale môj muž už na nič nereaguje, stráca vedomie. Treba konať, nie riešiť papiere! Lenže on sa nedal vyviešť z miery.“ Neurológ prišiel asi až o pätnásť minút. Počítačová tomografia potvrdila krvácanie do mozgu spôsobené prasknutou aneuryzmou. „Muža previezli na neurochirurgiu a povedali mi, že mu musia do hlavy zaviesť drenáž. Stála som pred operačnou sálou a netušila, čo bude ďalej. Keď z dverí vyšiel lekár, ktorý manžela prijímal, opýtala som sa ho, ako sa má. Odpovedal: ‚Má krvácajúcu aneuryzmu. Viete, čo to znamená? Na to ľudia zomierajú, je mi ľúto.‘ Mala som na rukách malé dieťa a dostala druhý šok. O chvíľu vyšiel ďalší lekár. Oznamil mi, že kontaktoval špecialistu na intervenčnú neurorádiológiu, ktorý však pôsobí v inej nemocnici. Vraj čaká na odpoveď, či tam môjho muža prijmú.“ Odpoveď bola kladná, a tak pacienta rýchlo previezli do zariadenia na opačnom konci mesta. Operácia trvala dve hodiny, od ôsmej do desiatej

večer. „Váš manžel bude žiť, a pravdepodobne bez následkov,“ oznámil mi doktor Ivan Vulev po zákroku. To bol pre mňa tretí šok.

Iné hodnoty

Na druhý deň ráno sa s malou dušičkou vrátila do nemocnice. Obávala sa, ako bude manžel reagovať po prebratí z narkózy. „Položila som na neho ruku a šepla: ‚Ahoj, láska.‘ On zrazu otvoril oči a povedal: ‚Ahoj, zlato.‘ Okolo obeda už hovoril celé vety. Mal obviazanú hlavu a ja som sa lekárov pýtala, kde mu otvárali lebku. Odvetili mi, že nikde, zákrok robili cez slabiny.“ Po dvoch dňoch pacienta prepustili z akútnej starostlivosti a previezli ho do Viedne. Petra za ním dochádzala každý deň, o malého sa starala mama a sestra. „Ležal tam tri týždne. Lekári mi vysvetlili, že drenáž z hlavy mu môžu vybrať až vtedy, keď sa mozgová tekutina úplne vyčistí od krvi. Okrem toho museli dávať pozor, aby na cievach nenastali spazmy, ktoré by

Vianoce ani Silvester neriešili. Boli šťastní, že sú opäť spolu.

PREDPLATIŤ SI ZDRAVIE JE HRAČKA

ČO JU SPŔSOBUJE?

- ▶ vysoký krvný tlak
- ▶ oslabené cievne steny
- ▶ niektoré ochorenia
- ▶ dedičné faktory
- ▶ úrazy hlavy, infekcie, drogy
- ▶ vek (nad štyridsať rokov)
- ▶ pohlavie (3 : 2 v neprospech žien)

NAJČASTEJŠIE PRÍZNAKY

- ▶ veľmi intenzívna bolesť hlavy, ale nemusí byť pravidlom
- ▶ napínanie na vracanie, vracanie
- ▶ stuhnutá šija
- ▶ poruchy videnia, svetloplachosť
- ▶ dezorientácia
- ▶ strata vedomia

mohli viesť k infarktu mozgu z nedokrvenia.“ Pomaly a postupne sa všetko vracalo do normálu. „Vianoce a Silvester sme vôbec neriešili, boli sme šťastní, že sme zase spolu. Manželovi je čoraz lepšie. Tvrdí, že až teraz si uvedomuje, akoby ho posledné roky čosi brzdilo. Dokonca sa mu upravil zrak, dioptrie, ktoré nosil predtým, sú mu teraz silné. Zlepšil sa mu čuch, aj chuť. Už sa nevie dočkať, kedy sa opäť vráti k bicyklovaniu a k ostatným športom, ktorým sa predtým venoval,“ teší sa Petra, ale vzápätí zvažuje: „Niekedy sa musí stať niečo veľmi vážne, aby ste svoj život prehodnotili. Až potom sa snažíte spomaliť, viac sa tešíť z rodiny, mať lepšiu životosprávu a vychutnávať si maličkosti.“

Okamžite do nemocnice

Keď vydutina praskne, ide o veľmi vážny zdravotný stav, ktorý vám môže niekedy pripomínať aj opitnosť. Dôležité je čo najskôr dopraviť pacienta na vyšetrenie do nemocnice. Prvotné a kľúčové je CT angiografické vyšetrenie, ktoré odhalí prasknutú vydutinu. Definitívne rozhodnutie o potrebe a spôsobe liečby však ponúka invazívna angiografia. Lepšie je odhaliť aneurizmu ešte pred prasknutím. Na to postačí aj magnetická rezonancia, ktorá nie je spojená s radiačnou záťažou, alebo bežne dostupné vyšetrenie počítačovou tomografiou.

Krvácanie do mozgu potvrdí počítačová tomografia.

Súboj s časom

Vyklenutie cievy v mozgu je nebezpečné. Ak sa vydutina bez varovania a z plného zdravia roztrhne, ide o život.

Ako odlišíme mozgovú aneurizmu od iných cievnych mozgových príhod?

Oveľa častejšie sú mozgové príhody na podklade ischémie, teda nedokrvenia mozgu. Ruptúra, teda prasknutie mozgovej vypukliny, tvorí len tri až päť percent všetkých mozgových príhod. Predzvesťou alebo sprievodným znakom v takom prípade býva úporná bolesť hlavy. Pacienti ju opisujú ako najväčšiu, akú kedy zažili. Tento stav často sprevádza napínanie na vracanie a vracanie, stuhnutá šija, poruchy videnia, svetloplachosť. Príznaky môžu vyústiť až do dezorientácie a straty vedomia.

Jediný spôsob záchrany je zrejme doviezť pacienta včas do nemocnice a správne a rýchlo ho diagnostikovať.

Áno. Pri takých príznakoch zohráva kľúčovú úlohu čas a počítačová tomografia, ktorá krvácanie odhalí. Štatistiky sú neúprosné – ak tie západoeurópske a americké prispôbime našim pomerom, tak mozgovú aneurizmu má u nás každý päťdesiaty jedinec. Ročne zakrváca pre túto príčinu asi šesťsto ľudí. Ďalej

štatisticky platí, že asi štyridsať percent ruptúr sa končí nakoniec fatálne, teda smrťou, štyridsať neurologických deficitom a zvyšných dvadsať sa podarí vyliečiť. Asi pätnásť percent pacientov umiera skôr, než zasiahnu lekári. Keď aneurizma praskne, všetko je o boji s časom a o tom, kam sa pacient dostane a ako rýchlo a dobre bude ošetrený. Treba však povedať, že uvedené štatistiky sú z deväťdesiatych rokov a odvtedy sme sa zase posunuli o kus vpred. Miniinvazívna intervenčná neurorádiologická liečba sa z roka na rok technologicky zdokonaľuje.

Ako prebieha zákrok?

Dnes máme k dispozícii moderné zobrazovacie technológie a najnovšie materiály. Zákrok vykonáva skúsený intervenčný rádiológ, ktorý sa špecializuje na neurointervenčnú liečbu. Ak sa „operuje“ – presnejšie embolizuje, – neprasknutá aneurizma, štandardne trvá pobyt u nás tri až štyri dni. V prípade prasknutých aneuriziem je to veľmi individuálne. Všetko závisí od rozsahu zakrvácania a od potreby ďalších neurochirurgických úkonov, ako je drenáž, prípadne dekompresia mozgu dočasným odstránením časti lebky. Tu už hovoríme aj o týždňoch hospitalizácie. Náš cieľ je pacienta nielen liečiť, ale vyliečiť tak, aby sa mohol vrátiť do bežného života a robiť všetky fyzické aktivity. 🚫

Náš odborník

► MUDr. IVAN VULEV, PhD., MPH, FCIRSE
intervenčný neurorádiológ